

# Obywatele!

Nie dla korzyści obcych, nie w służbie niczyjej, nie z cudzego podszeptu i dla cudzej sprawy powstały i walczyły Legjony polskie. Ale to właśnie sprawiło, że od samego początku musiały one toczyć walkę nie tylko orężną: musiały prowadzić walkę o wiele jeszcze cięższą, o swoją godność narodową, o swoją samodzielność, o to, aby nie stać się bezwolnym narzędziem w rękach Austrii i Niemiec. Piłsudski, twórca polskiej siły zbrojnej, tą drogą Legjony prowadził i nie pozwalał, aby sprawa polskiego żołnierza, walczącego o wolność i niepodległość, uległa poniżeniu i spaceniu.

Uwięzienie Piłsudskiego stwierdzało w sposób ostateczny i niejako symboliczny, że państwa centralne nie chcą samodzielnego wojska polskiego, ale tylko narzędzia w swoich rękach dla swoich celów. Lecz ugodowcy z Rady Stanu, ugodowcy z Komendy Legionów i z aparatu werbunkowego widzieli w tym co innego: łudzili się, że po uwięzieniu Piłsudskiego nastaną dla nich spokojne czasy tworzenia kadrów wojska polskiego bez „warcholów“, „anarchistów“ it.d. it.d.

I oto nastąpił pierwszy czyn stanowczy państw okupacyjnych po uwięzieniu Piłsudskiego, po usunięciu człowieka, wyobrażającego ideę niepodległości w wojsku: Wysłanie Legionistów na front do Galicji przez władze niemieckie i austriackie!

Czyniąc to, władze te nie liczyły się z powszechną i zgodną opinią zarówno Królestwa jak i Galicji. Owszem, postąpiły wbrew tej opinii — rzuciły jej rękawicę. Dziś całe społeczeństwo polskie wije się w męczarniach głodu nie tylko cielesnego, lecz i politycznego: pragnie stanowienia o sobie, a na każdym kroku doświadcza brutalnego narzucania woli zdobywców. W takich warunkach, Polska nie może i nie powinna składać krwawych ofiar na rzecz państw centralnych, gwałcących nasze prawa.

Wbrew temu, Legjony polskie, twór samodzielnej myśli polskiej, narzędzie polskiego czynu zbrojnego, pod przymusem i przemocą wyrzucą się z Królestwa i posyła na front poprostu jako mięso armatnie. Po uwięzieniu Piłsudskiego państwa centralne poszły drogą nie tworzenia bynajmniej armii polskiej, lecz jej niszczenia, a zarazem wykorzystania dla swoich celów tych kadrów, które jeszcze istnieją.

Hańbą i sromotą okryła się polska polityka ugodowa. Rada Stanu kazała żołnierzom polskim przysięgać, chociaż nie było zgoła warunków, któreby przysiędze tej nadawały wartość ze stanowiska polskiego: przeciwnie, jasnym było, że przysięga wzmocni tylko stanowisko władz okupacyjnych. Ale Rada Stanu pragnęła łudzić się, że przez przysięgę zdobędzie sobie legalny wpływ na wojsko polskie. Jakżeż na to odpowiedziały państwa centralne? Odpowiedziały wysłaniem legionistów, czyli jaskrawym stwierdzeniem, że one jedynie rozporządzają wojskiem polskim, że wyzyskać je chcą wyłącznie dla swoich celów.

Teraz pokazuje się aż nadto jasno, komu służyli ugodowcy, zwalczając Piłsudskiego, zwalczając zasady i taktykę żywiołów niepodległościowych w stosunku do tworzenia wojska polskiego. Mamy oto owoce ich „realnej“, „państwowotwórczej“ polityki: złamanie samodzielności Legionów, oddanie ich całkowicie w ręce obce, zniszczenie dzieła Piłsudskiego.

Nie okupi Rada Stanu swoich ciężkich błędów spóźnionym podaniem się do dymisji. Jakkolwiek pięknych użyłoby przytem słów, nie zasłonią one faktu, że sama Rada Stanu narzuceniem przysięgi rozbiła Legjony, dziś zaś resztki ich wpędza do armii austriackiej.

Co się tyczy państw centralnych, to nowy ten gwałt, nowy ten objaw bezwzględności łamania naszych praw, jako wolnego narodu, jest tylko dalszym ogniwem w łańcuchu ich polityki w stosunku do nas. Przetrwa jednak stanowcza moc narodu, który nie pozwoli na to, aby ta wojna straszliwa przyniosła mu nowe więzy. Silniejsza się okaże nad najeźdnicze praktyki wola Narodu, który podczas tej wojny bardziej niż kiedykolwiek uświadomił sobie wartość niepodległego bytu i przeciwstawi się z całą energią polityce zaborów i gwałtów.

Wyrwanych przemocą niemiecko-austriacką Legionistów żegnamy okrzykiem: Niech żyje Niepodległość!

Niech żyje Piłsudski!

Procz z najazdem!

**Partja Niezawisłości Narodowej.**

**Polska Partja Socjalistyczna.**

**Polskie Stronnictwo Ludowe.**

**Zjednoczenie Stronnictw Demokratycznych.**

Warszawa, 31 sierpnia 1917.